

Vizualizacija podataka

SISTEMI SKLADIŠTA PODATAKA

Sadržaj

Važnost vizualizacije podataka

Vizuelni kanali

Perceptivne iluzije i greške

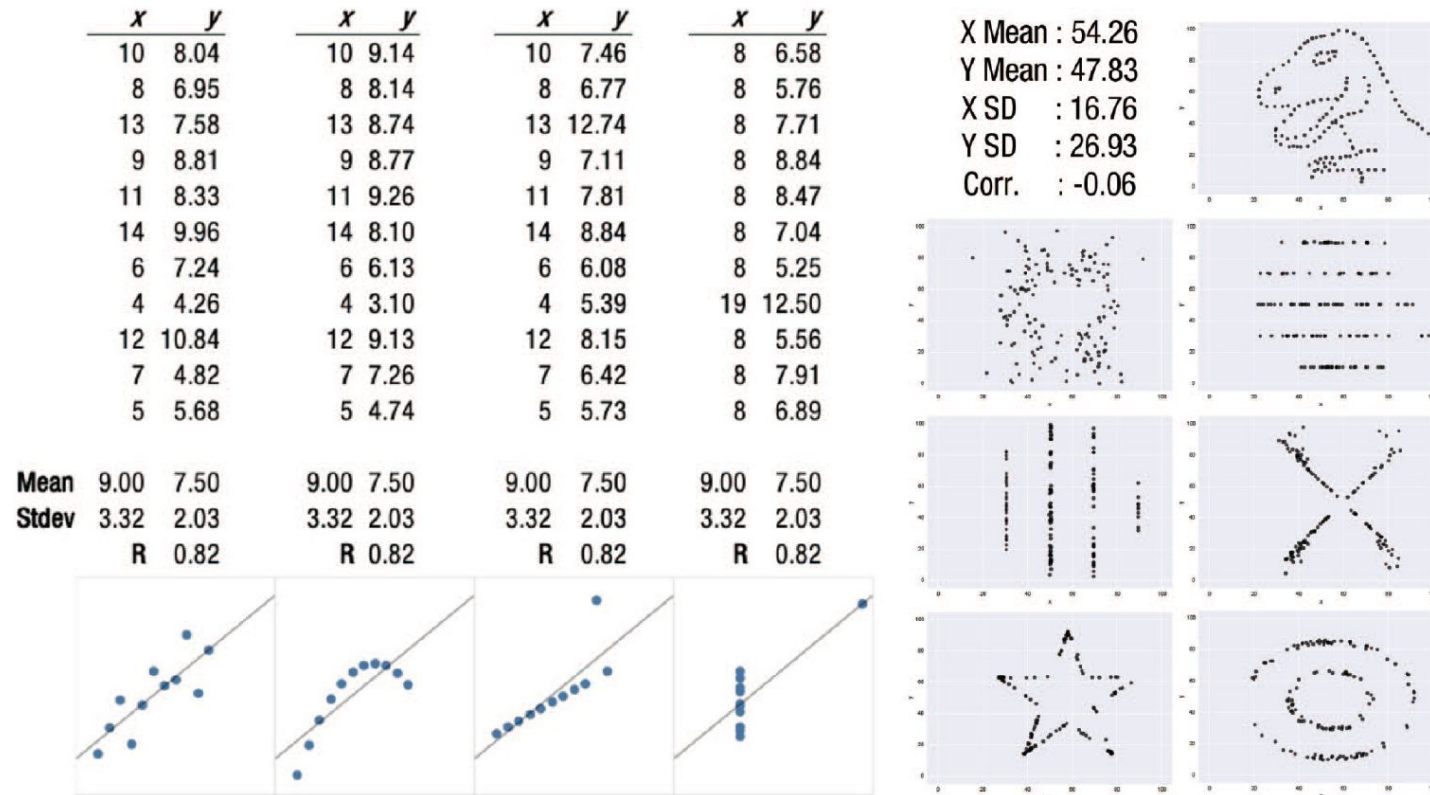
Dobre prakse vizualizacije podataka

Važnost vizualizacije podataka

- Obrazovanje i nauka
- Javne politike
- Novinarstvo
- Poslovno okruženje
- Medicina i meteorologija
- Izazovi
- Potreba za poboljšanjem

Važnost vizualizacije podataka

Primer: Identične statistike, različiti obrasci. Izvor: Franconeri et al. (2021), Fig. 1.

Važnost vizualizacije podataka

Zašto je vizualizacija neophodna?

- Vizuelni sistem brzo prepoznaje obrasce — tabele to ne mogu
- Brojeve obrađujemo sporo i sekvencijalno, jedan po jedan, pa se radna memorija brzo preopterećuje pri poređenju brojčanih vrednosti.
- Statističke mere (srednja vrednost, st. devijacija, korelacija) skrivaju strukturu podataka.
- Različiti podaci mogu imati iste statistike.
- Vizualizacija otkriva obrasce koje tabele i statistika ne prikazuju.

Sadržaj

Važnost vizualizacije podataka

Vizuelni kanali

Perceptivne iluzije i greške

Dobre prakse vizualizacije podataka

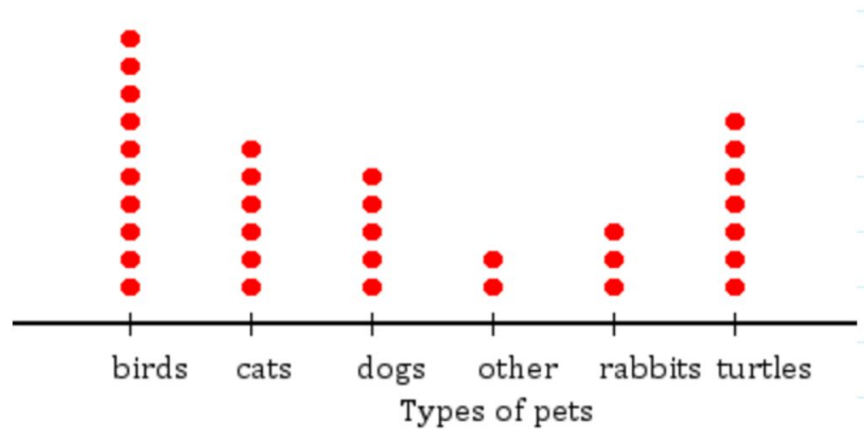
Vizuelni kanali

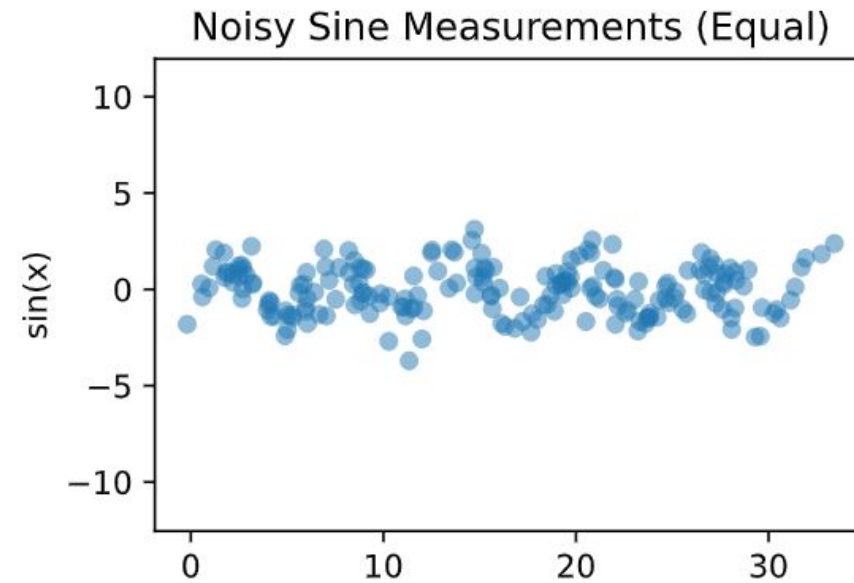
- Vizuelni kanali su načini na koje se podaci predstavljaju u vizuelnom obliku, kako bi bili lakši za razumevanje i interpretaciju.
- Razumevanje tih kanala omogućava dizajneru da izabere koji je kanal najprikladniji za dati skup podataka i kontekst
- Uključuju sledeće:
  - Poziciju
  - Dužinu
  - Ugao
  - Pravac
  - Oblik
  - Intenzitet
  - Boju
  - Pokret

Vizuelni kanali

- Prikazivanje vrednosti kao pozicije - **Dot plots** i **Scatter plots**

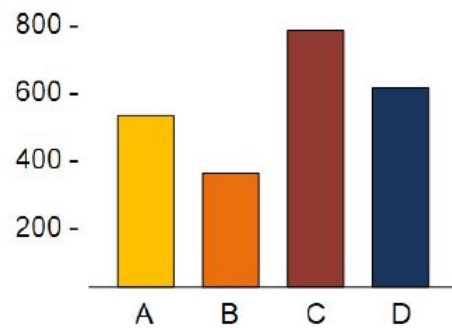
Izvor: mathspace.co

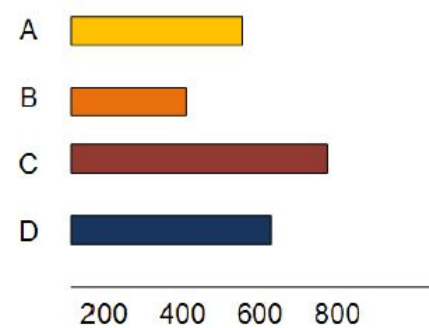
Izvor: *BYU Data Science Essentials*
(labs.acme.byu.edu)

Vizuelni kanali

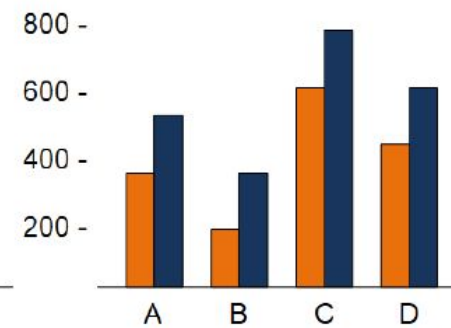
- Prikazivanje vrednosti kao pozicije i dužine - **Bar chart**

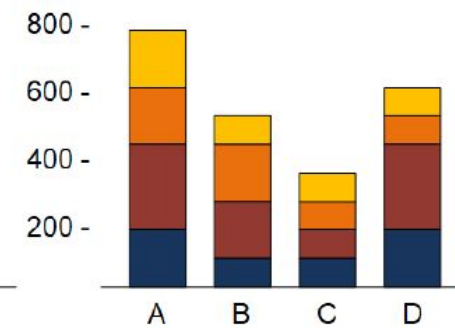
Vertical Bar Chart

Horizontal Bar Chart

Grouped Bar Chart

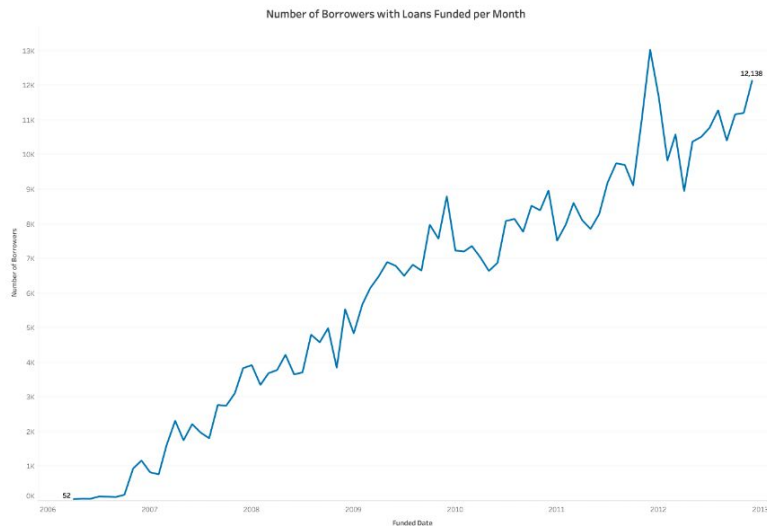

Stacked Bar Chart

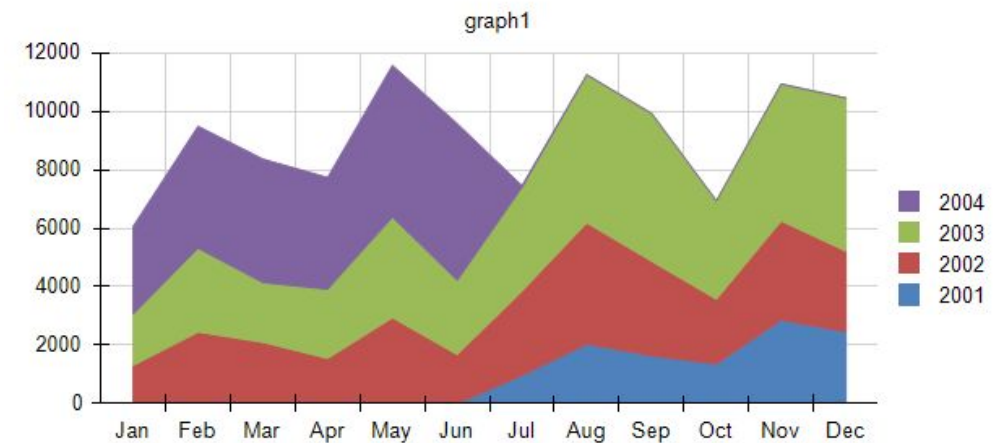
Različiti tipovi Bar chart-ova. Izvor: Orlovskiy et al. (2020), Fig 3.

Vizuelni kanali

- Prikazivanje vrednosti kao pozicije i trenda - **Line chart** i **Area chart**

Izvor: tableau.com

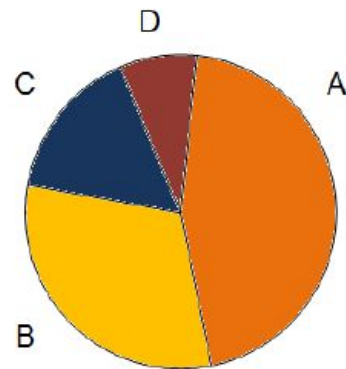

Izvor: docs.telerik.com

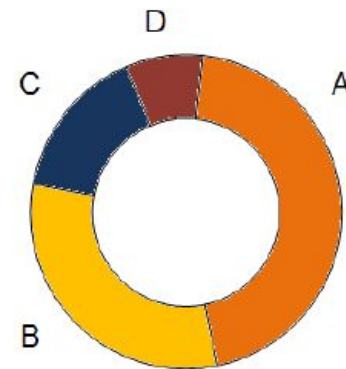
Vizuelni kanali

- Prikazivanje delova koji čine celinu - **Pie chart** i **Donut chart**

Pie Chart

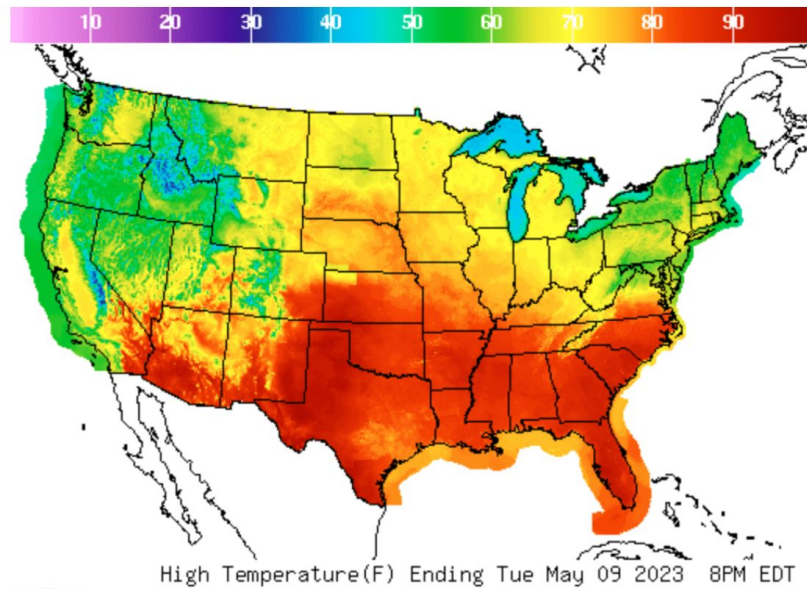

Donut Chart

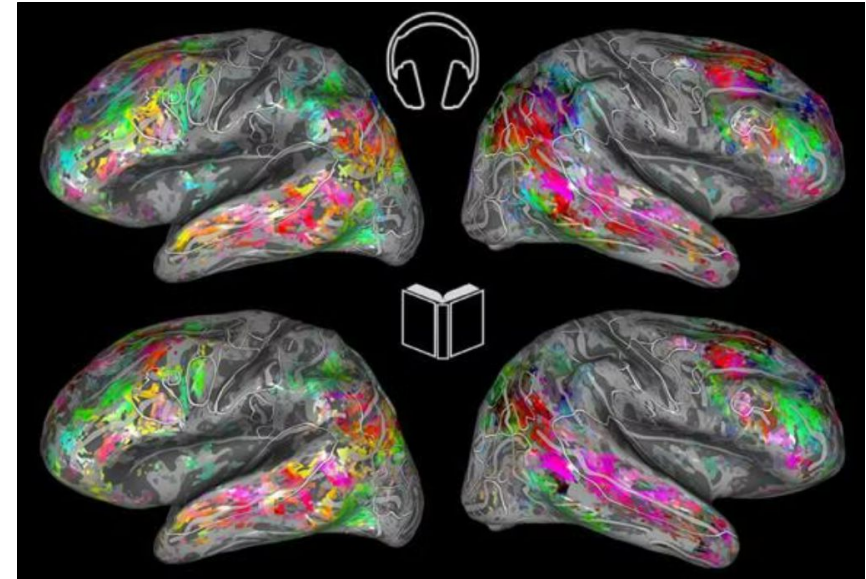
Različiti tipovi chart-ova. Izvor: Orlovskiy et al. (2020), Fig 3.

Vizuelni kanali

- Prikazivanje intenziteta - Heat maps i fMRI mape aktivacije

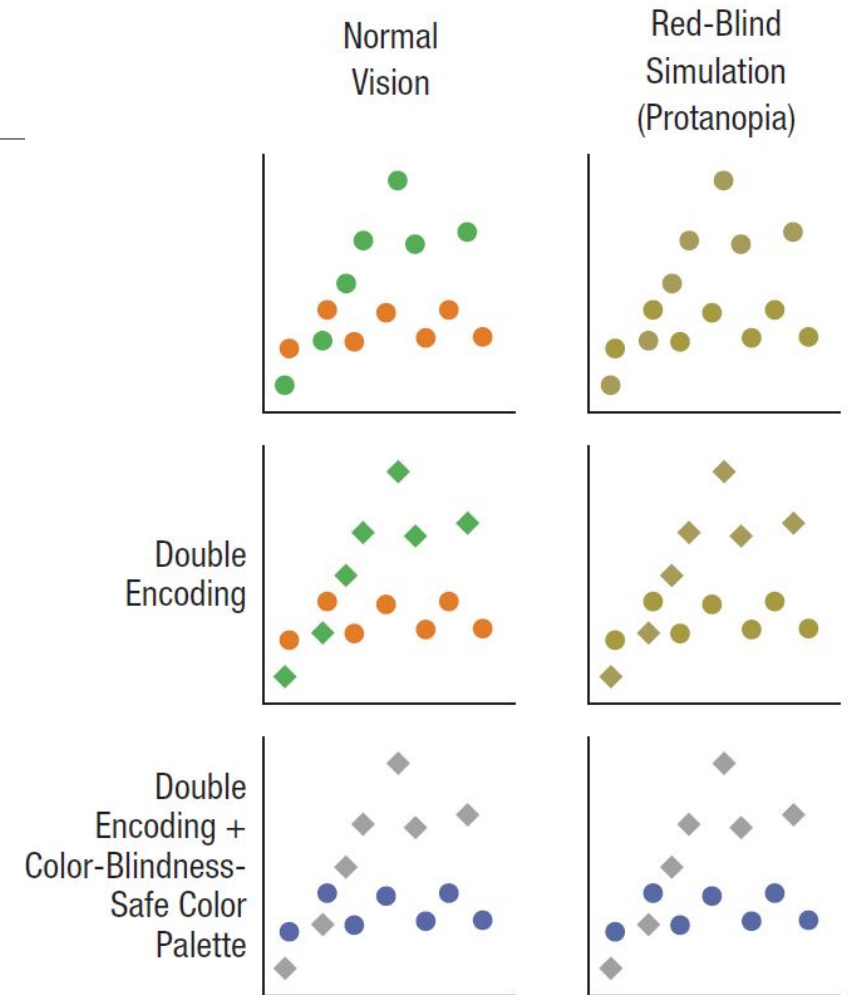
Izvor: [mouseflow.com](https://www.mouseflow.com).

Izvor: [auntminnie.com](https://www.auntminnie.com)

Vizuelni kanali

- Prikazivanje podataka za osobe sa oštećenim vidom
  - Vizualizacije mogu biti teško razumljive osobama sa poremećajima vida u boji, kojih ima oko 4% svetske populacije
  - Pristupačnost se poboljšava upotrebom paleta bezbednih za osobe sa poremećajima vida u boji ili korišćenjem više od jednog vizuelnog kanala (npr. boja + oblik)

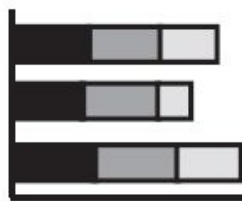

Izvor: Franconeri et al. (2021), Fig. 2.

Vizuelni kanali

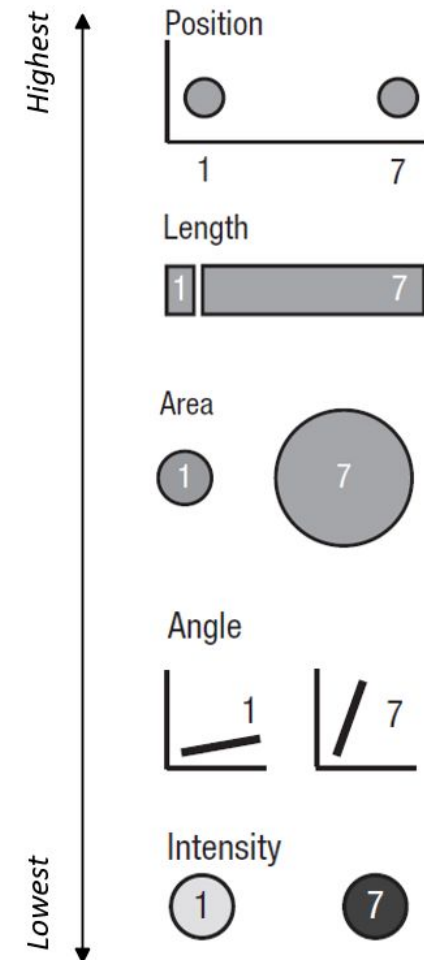
- Vizuelni kanali se rangiraju prema tačnosti u prenošenju numeričkih vrednosti. Poznavanje ovog rangiranja pomaže dizajnerima da prioritarno prikažu najvažnije informacije.
- Desna kolona prikazuje pet kanala za metričke podatke, poređanih od najpreciznijih prema manje preciznim načinima prenošenja odnosa između vrednosti.

Stacked bar: Bars on baseline are position-coded = more precise perception.

The black & dark gray bars have the same value differences among them, but the differences are only visible across the black bars.

Izvor: Franconeri et al. (2021), Fig. 2.

Izvor: Franconeri et al. (2021), Fig. 2.

Sadržaj

Važnost vizualizacije podataka

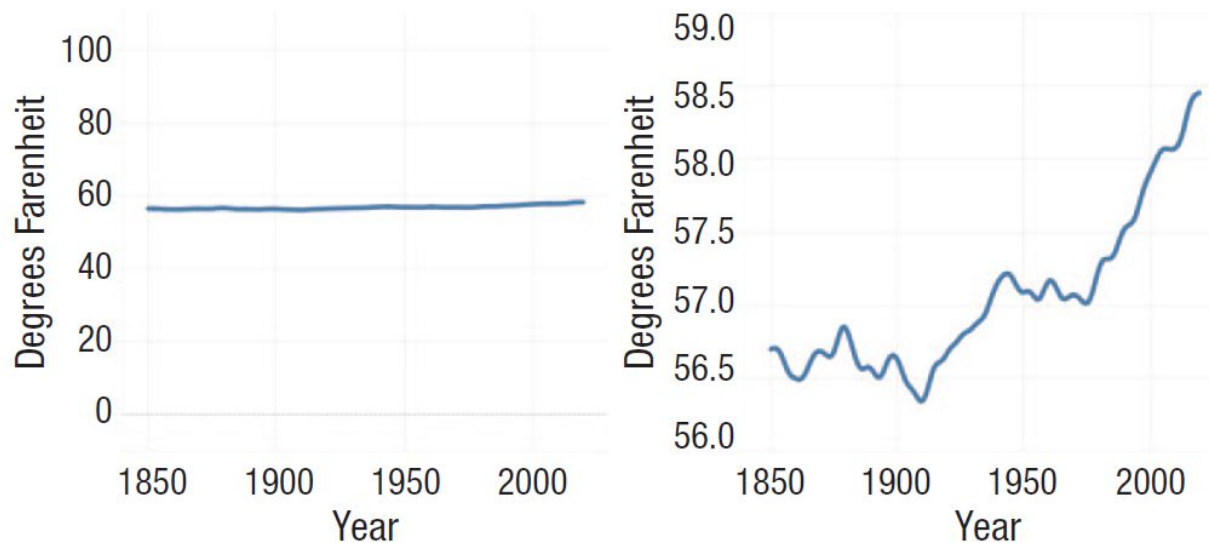
Vizuelni kanali

Perceptivne iluzije i greške

Dobre prakse vizualizacije podataka

Perceptivne iluzije i greške

- Manipulacija y osom
- Prekomerna upotreba boja
- Korišćenje korisniku nepoznate šeme

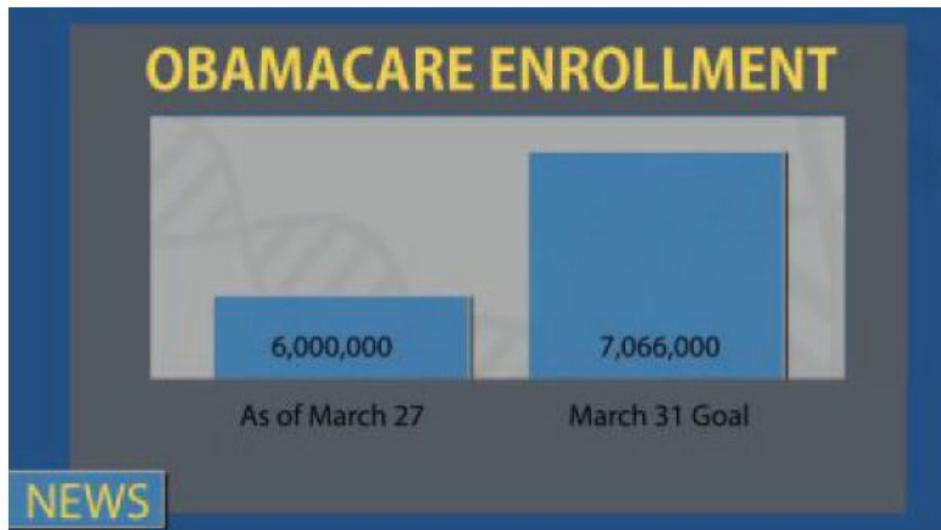

Manipulacija y osom (levo) i prekomerna upotreba boja (desno). Izvor: Franconeri et al. (2021), Fig. 3.

Perceptivne iluzije i greške

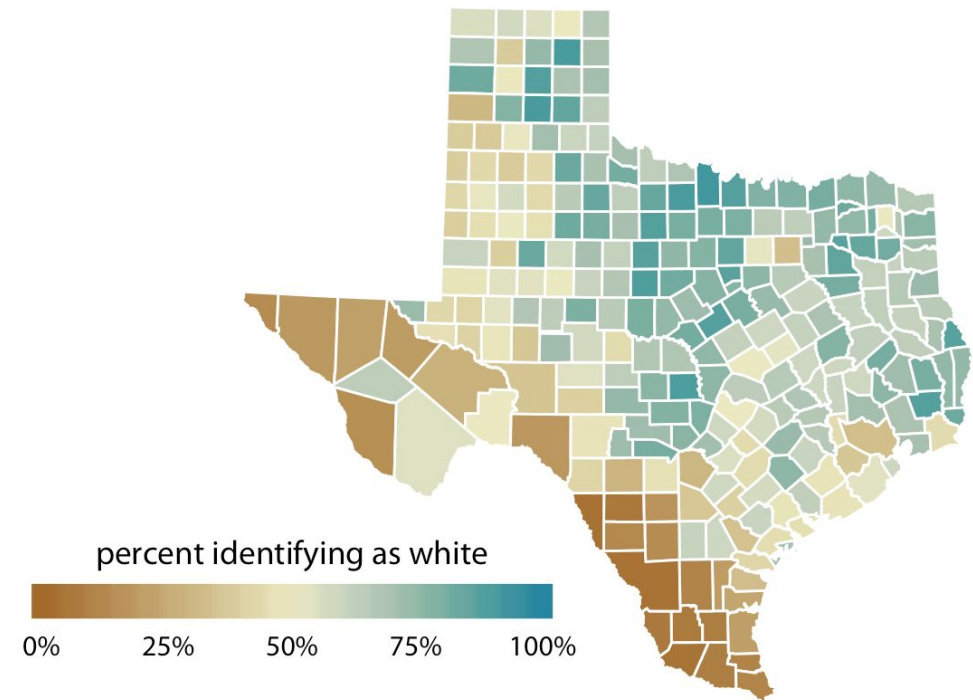
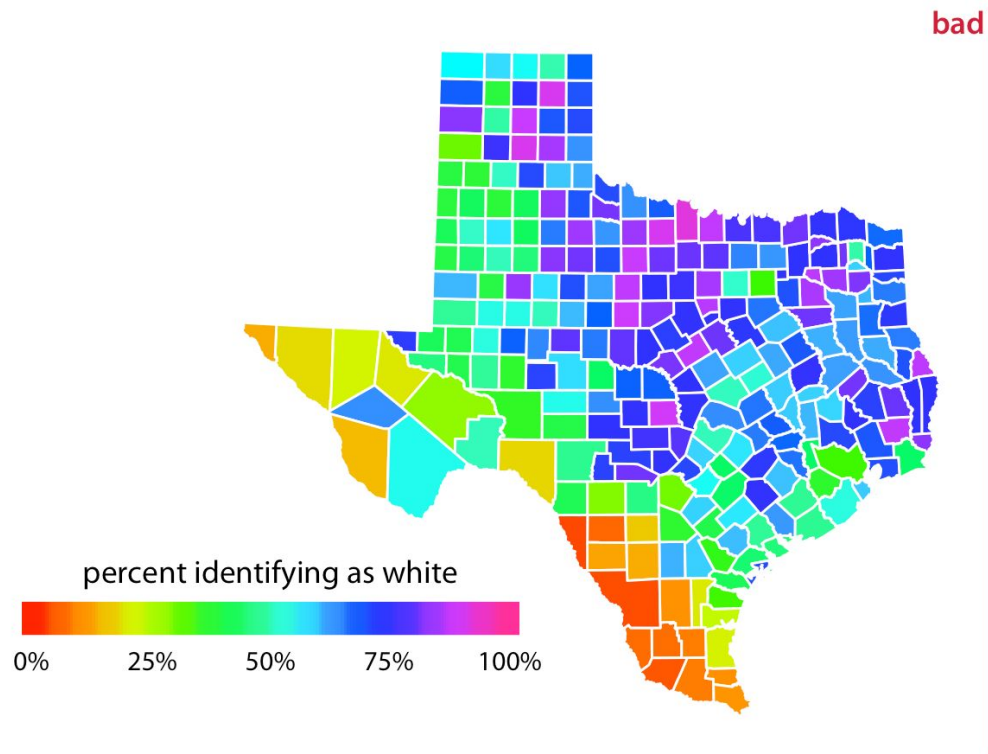
Primer: Stubičasti grafikon sa Fox News-a iz 2014. godine koji ilustruje kako manipulacija skalom može izobličiti percepciju.

Izvor: Franconeri et al. (2021), Fig. 3.

Perceptivne iluzije i greške

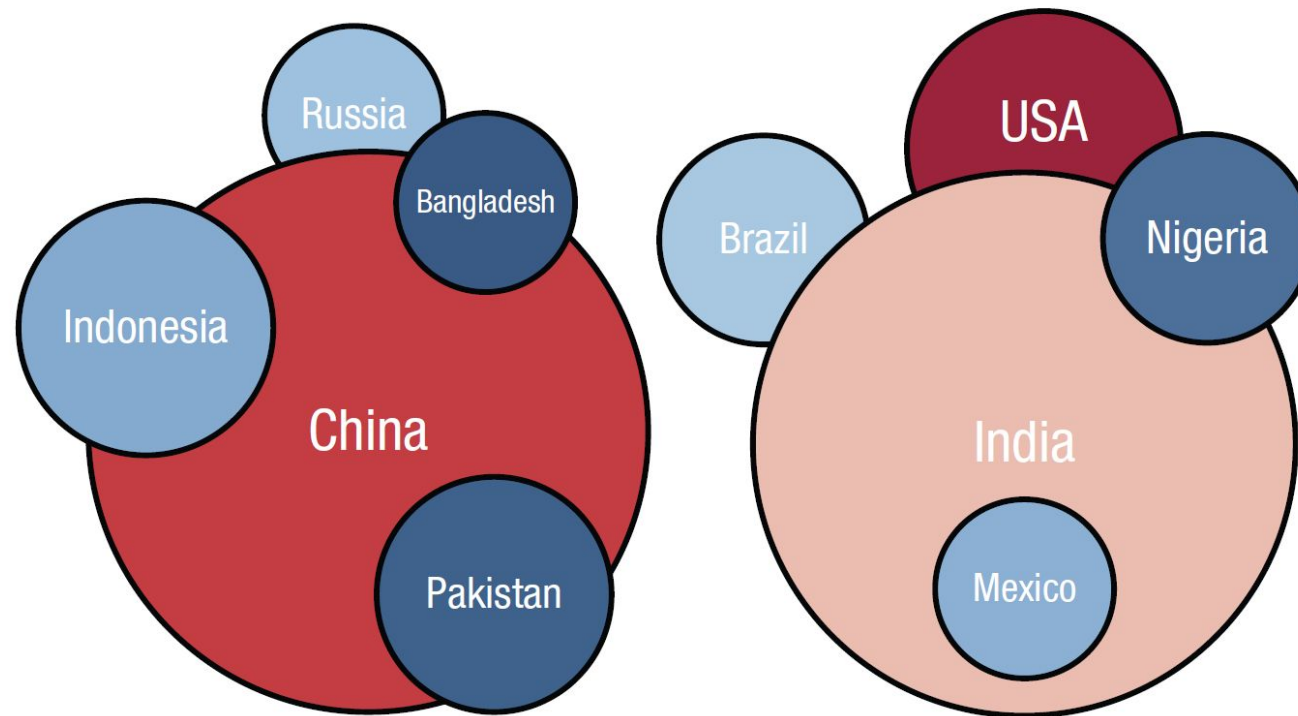
Primer prekomerne upotrebe boja

Perceptivne iluzije i greške

Primer vizualizacije sa nejasnom šemom

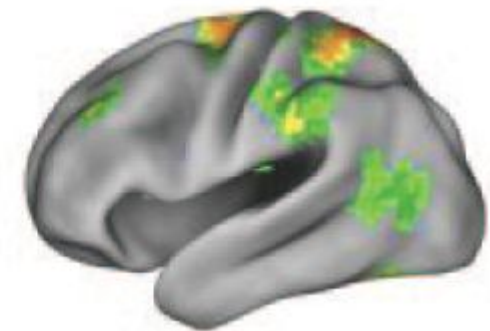
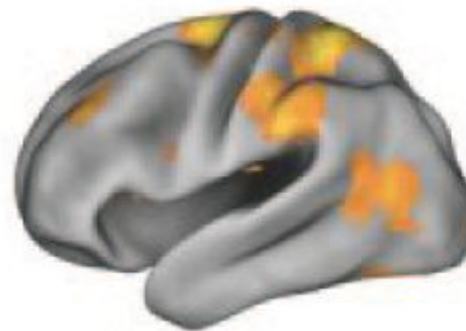
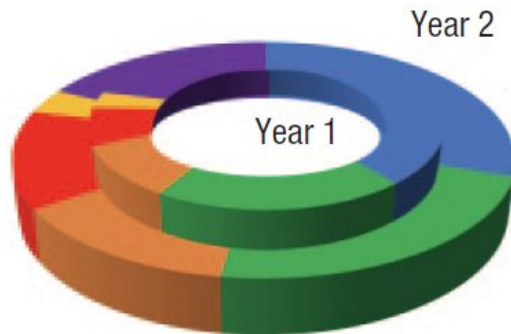

Izvor: Franconeri et al. (2021), Fig. 16.

Perceptivne iluzije i greške

- 3D prikazi mogu veštački povećati prikazane vrednosti kada se prikazuju na dvodimenzionoj ravni (slika levo)
- Isti podaci mogu izgledati potpuno različito kada se primene različite skale boja, jer granice između kategorija boja iskrivljuju percepciju vrednosti.

Izvor: Franconeri et al. (2021), Fig. 4.

Sadržaj

Važnost vizualizacije podataka

Vizuelni kanali

Perceptivne iluzije i greške

Dobre prakse vizualizacije podataka

Dobre prakse vizualizacije podataka

- Poštovanje povezanosti između dizajna vizualizacije i tipova podataka
- Koristiti takvu vizualizaciju da posmatrači mogu efikasno i brzo iz nje zaključiti statističke podatke
- Prikaz *delta*

Poštovanje povezanosti između dizajna vizualizacije i tipova podataka

---

Različiti tipovi podataka zahtevaju različite pristupe vizualizacije

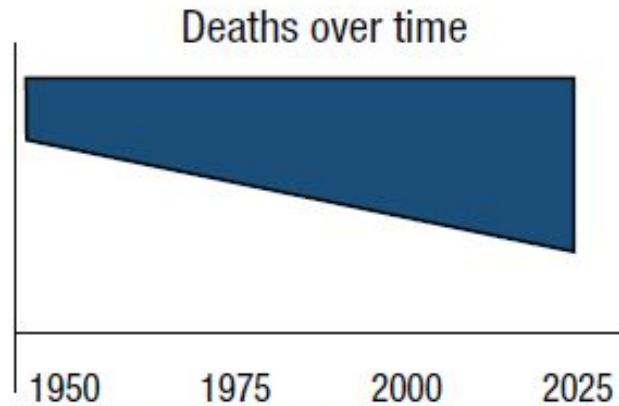
- Metrički - podaci koji imaju smislene intervale vrednosti (visina, težina, temperatura)
- Nominalni - kategorički podaci koji nemaju prirodni redosled ili hijerarhiju (boja, pol)
- Ordinalni - kategorički podaci koji imaju prirodni opseg ali intervali između vrednosti nisu nužno jednake (obrazovni nivo, ocena u školi)

Pozicija je ključni vizuelni kanal

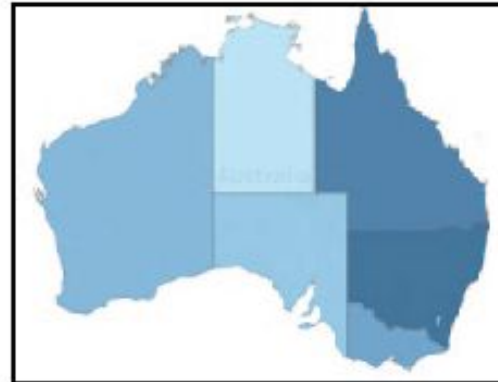
- Za metričke podatke: pozicija, dužina, površina, uglovi, intenzitet
- Za nominalne podatke: pozicija, boja, oblik

Dobre prakse vizualizacije podataka

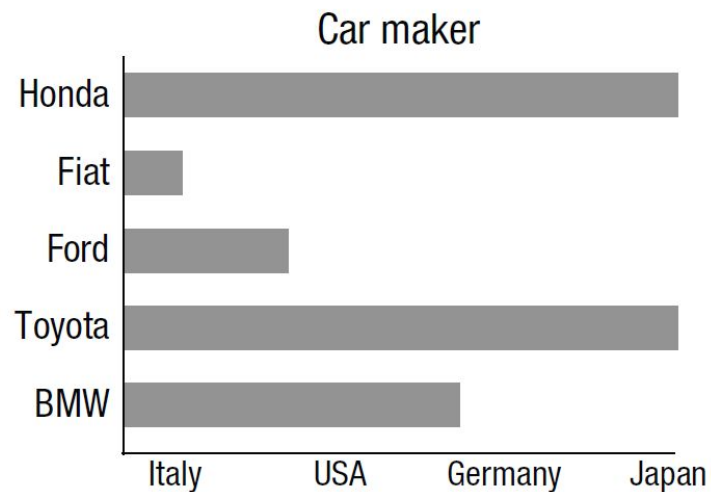
It can be confusing to map increases downward

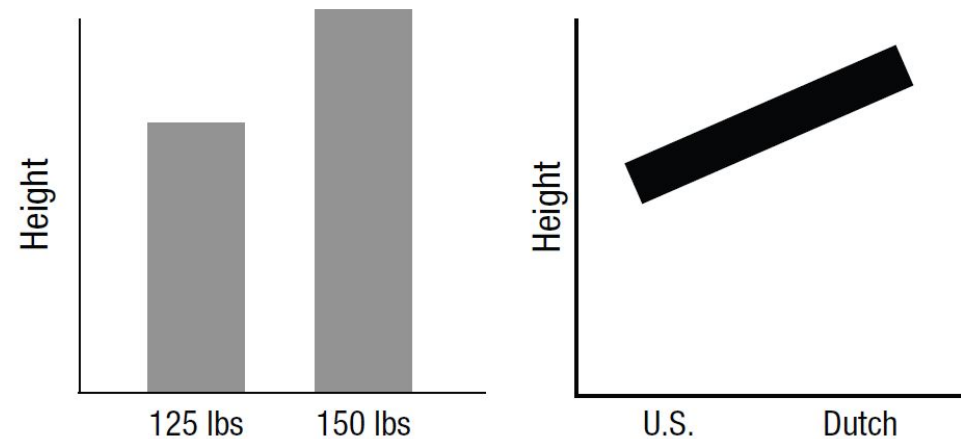
For light backgrounds, darker colors clearly map to higher values. For dark backgrounds, it's not so clear.

Izvor: Franconeri et al. (2021), Fig. 18.

Dobre prakse vizualizacije podataka

It can be confusing to map nominal values to magnitudes

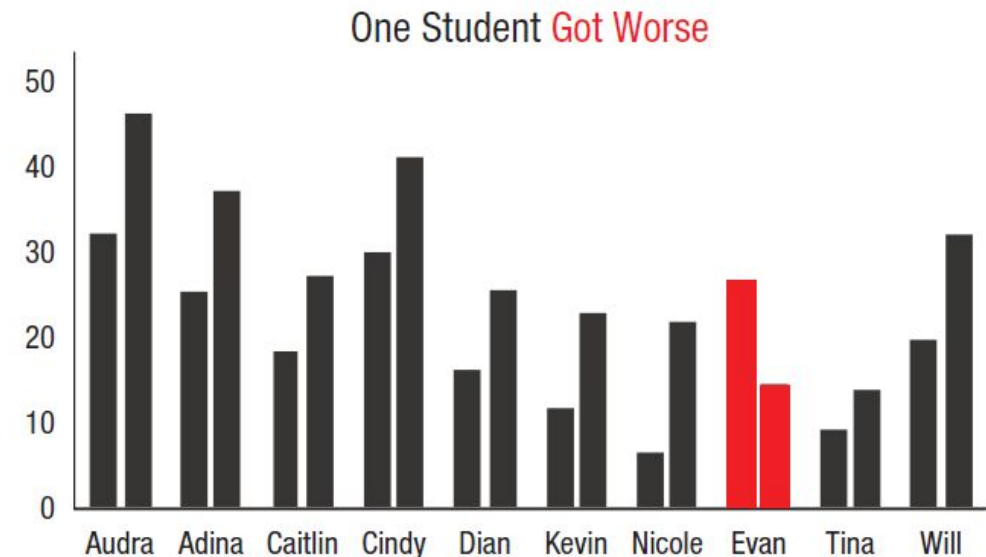
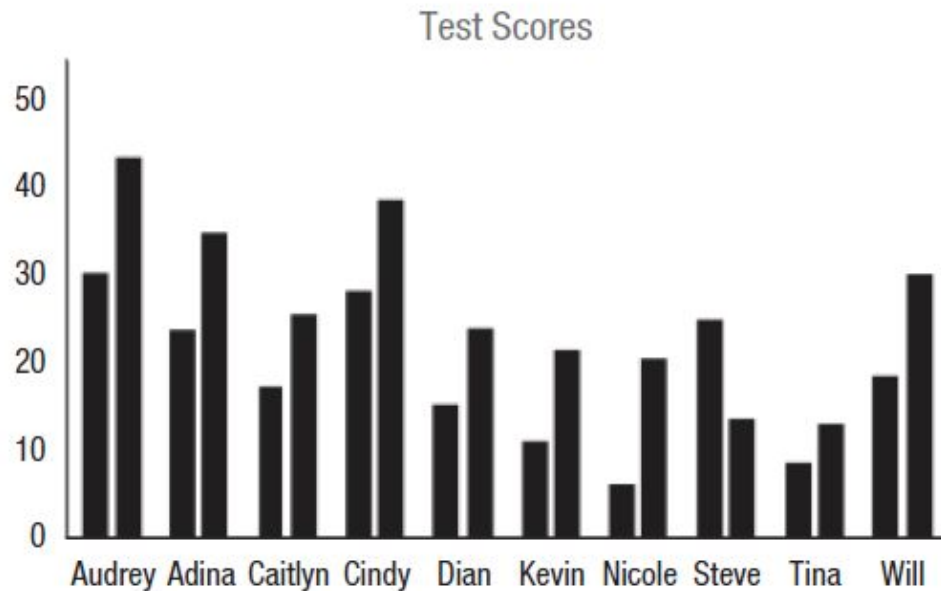

The choice of graph can substantially influence conclusions made from the same data

Izvor: Franconeri et al. (2021), Fig. 18.

Dobre prakse vizualizacije podataka

Primer: Koji učenik je imao niži rezultat na drugom testu u odnosu na prvi?

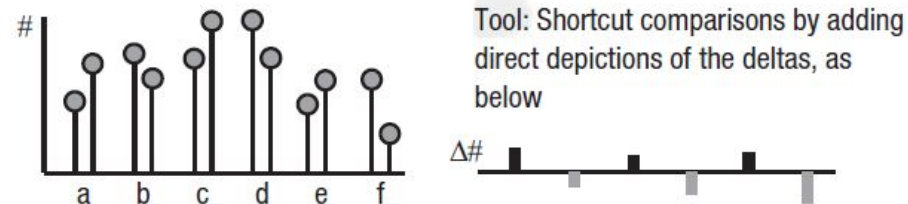
Prikaz *delta*

- Prikazuje razlike između trenutnih i referentnih vrednosti
- Primeri referentnih vrednosti: prošlogodišnji podaci, planirane vrednosti iz budžeta
- Primer: prihod ovog meseca 100.000 €, prošlogodišnji 90.000 € → delta +10.000 €
- Svrha: brzo uočavanje poboljšanja ili odstupanja od plana
- Prednost: korisnici ne moraju sami računati, lakše uočavanje trendova i problema

Vision Is Sluggish for
Comparisons

Isolating pairs with “larger
second values” is tough...

So guide viewers to
the right comparisons

Izvor: Franconeri et al. (2021), Fig. 2.

Pitanja i komentari

Literatura

- Franconeri, S. L., Padilla, L. M., Shah, P., Zacks, J. M., & Hullman, J. (2022). "The science of visual data communication: What works": Corrigendum. *Psychological Science in the Public Interest*, 23(1), 41–42.
- Orlovskiy, Dmytro, and Andrii Kopp. "A Business Intelligence Dashboard Design Approach to Improve Data Analytics and Decision Making." IT&I. 2020.

Vizualizacija podataka

SISTEMI SKLADIŠTA PODATAKA

Kraj prezentacije